

Januar 2012.

Fokus: Zakon o parničnom postupku

Novi Zakon o parničnom postupku (u daljem tekstu: „Zakon“) objavljen je u „Službenom glasniku RS“ br. 72/2011 od 28.09.2011. godine, a stupa na snagu 01.02.2012. godine.

Rešenja predviđena novim Zakonom prevashodno imaju za cilj stvaranje normativnog okvira za efikasno i ekonomično sprovođenje sudskog postupka i zaštitu prava stranaka na suđenje u razumnom roku, a time i ostvarivanje njihovih prava zagaranovanih Ustavom i drugim propisima Republike Srbije, kao i međunarodnim aktima.

Među najznačajnijim novinama koje donosi novi Zakon izdvajamo sledeće:

1. Zakon uvodi pravila o vremenskom okviru za preduzimanje parničnih radnji. Vremenski okvir su dužne da predlože stranke na samom početku postupka – na pripremnom ročištu, odnosno prvom ročištu za glavnu raspravu ukoliko pripremno ročište nije obavezno, a o njemu odlučuje sud rešenjem koje naročito sadrži: broj ročišta, vreme održavanja ročišta, raspored izvođenja dokaza na ročištima i preduzimanja drugih procesnih radnji, sudske rokove,

kao i ukupno vreme trajanja glavne rasprave.

2. Sud po pravilu, zakazuje jedno ročište za glavnu raspravu, radi izvođenja svih dokaza. Sud će izuzetno zakazati više od jednog ročišta ukoliko oceni da je to potrebno za izvođenje dokaza, pri čemu će ih zakazati u najkraćem vremenskom razmaku, vodeći računa o koncentraciji glavne rasprave.

Sud može izuzetno da odloži ročište ako je to potrebno radi izvođenja dokaza ili zbog sprečenosti sudije. Prilikom odlaganja ročišta, sud će uvek da odredi nov vremenski okvir, koji ne može da bude duži od jedne trećine prvobitno određenog vremenskog okvira.

Zakon izričito propisuje dužnost suda da poštuje prethodno određeni vremenski okvir, kao i da spreči svaki pokušaj neosnovanog odlaganja ročišta i sankcioniše svaku povredu ili zloupotrebu procesnih prava i narušavanje procesne discipline.

3. Jedno od rešenja predviđenih novim Zakonom koje treba da doprinese suđenju u razumnom roku i speči zloupotrebu procesnih ovlašćenja stranaka i odugovlačenje postupka odnosi se na pravila o dostavljanju.

Naime, Zakon propisuje da ukoliko se lice kome pismeno mora lično da se dostavi (stranci, odnosno zakonskom zastupniku ili punomoćniku lično se dostavljaju tužba, rešenje o platnom nalogu, presuda, rešenje protiv kog je dozvoljena posebna žalba i pravni lek) ne zatekne tamo gde dostavljanje treba da se izvrši, pod uslovom da je adresa tačna, dostavljač će da ostavi obaveštenje da pismeno može da se preuzme u sudu u roku od 30 dana od dana pokušanog dostavljanja. U tom slučaju kopija pismena se ističe i na oglasnoj tabli suda. Po proteku navedenog roka od 30 dana, smatra se da je dostavljanje izvršeno.

4. Takođe, jedna od novina koje donosi Zakon u cilju efikasnog i ekonomičnog sprovođenja sudskog postupka i poštovanja procesne discipline od strane parničnih stranaka je pravilo kojim se zabranjuje naknadno iznošenje novih činjenica i dokaza u daljem toku postupka, osim ukoliko stranke učine verovatnim da bez svoje krivice nisu mogle da ih iznesu, odnosno predlože na pripremnom ročištu, odnosno na prvom ročištu za glavnu raspravu, ako pripremno ročište nije obavezno.

Sud neće uzeti u obzir činjenice i dokaze koji su izneti suprotno gore navedenom pravilu, čime su pooštrena procesna pravila o dužnosti predlaganja činjenične građe od strane parničnih stranaka u odnosu na prethodni zakon kojim je bila predviđena zabrana iznošenja novih činjenica i dokaza u žalbi.

5. Stranke mogu da preuzimaju radnje u postupku lično ili preko punomoćnika, koji mora da bude advokat. Novi Zakon ne daje mogućnost da stranku zastupa punomoćnik koji nije advokat, osim ukoliko se radi o pravnom licu čiji punomoćnik može biti diplomirani pravnik sa položenim pravosudnim ispitom, koji je stalno zaposlen u tom pravnom licu.

U postupku po vanrednim pravnim lekovima stranku mora da zastupa advokat, izuzev ako je sama stranka advokat. Punomoćnika advokata može da zamenjuje advokatski pripravnik koji je kod njega zaposlen ako je stranka tako odredila u punomoćju, izuzev u postupku po pravnim lekovima.

6. Zakonom se po prvi put dozvoljava mogućnost upućivanja podnesaka sudu i dostavljanje pismena strankama elektronskim putem, u skladu sa posebnim propisima, kao i mogućnost tonskog ili optičkog snimanja ročišta, te fotografisanja spisa predmeta, čime se omogućava korišćenje prednosti modernih tehnologija i u parničnom postupku.
7. Takođe, strankama je omogućeno da neposredno jedna drugoj dostavljaju podneske, s tim da su dužne da sudu podnesu dokaz o dostavljanju.
8. Zakonom su predviđene izmene u pogledu izvođenja dokaza saslušanjem svedoka i veštačenjem.

Naime, Zakon ostavlja mogućnost da se saslušanje svedoka izvede čitanjem njegove pisane izjave koja mora biti

overena u sudu ili od strane lica koje vrši javna ovlašćenja. Propisano je i da sud može odlučiti da se svedok sasluša putem konferencijske veze, korišćenjem uređaja za tonsko ili optičko snimanje.

Što se tiče veštačenja, jedna od novina koje uvodi novi Zakon je mogućnost da stranka priloži sudu pisani nalaz i mišljenje veštaka koji se dostavlja drugoj strani na izjašnjenje. Sud može da odredi da se izvođenje dokaza veštačenjem sprovede čitanjem pisanog nalaza i mišljenja koje je stranka priložila, a nakon izjašnjavanja suprotne stranke.

Dalje, propisano je da stranka može da angažuje stručnjaka ili drugog veštaka upisanog u registar sudskih veštaka, koji će da sačini primedbe na dostavljeni nalaz i mišljenje ili nov nalaz i mišljenje u pisanom obliku. Na ročištu za glavnu raspravu sud može da ih pročita i da dozvoli tom licu da učestvuje u raspravi, postavljanjem pitanja i davanjem objašnjenja.

9. Novi Zakon uvodi izuzetak od suspenzivnog dejstva žalbe. Naime, žalba protiv prvostepene presude kojom se fizičkom licu nalaže isplata potraživanja čija glavnica ne prelazi iznos od 300 evra u dinarskoj protivvrednosti po srednjem kursu Narodne banke Srbije na dan donošenja odluke, odnosno kojom se preduzetniku ili pravnom licu nalaže isplata potraživanja čija glavnica ne prelazi iznos od 1.000 evra u dinarskoj protivvrednosti po srednjem kursu

Narodne banke Srbije na dan donošenja odluke, ne odlaže izvršenje presude. Ako se u presudi nalaže samo naknada troškova postupka u visini koja ne prelazi gore navedene iznose, žalba protiv rešenja o naknadi troškova postupka ne odlaže izvršenje.

10. Zakonom su predviđeni sledeći vanredni pravni lekovi: **revizija** (ukinuta je direktna revizija koja je bila predviđena prethodnim Zakonom o parničnom postupku), **predlog za ponavljanje postupka** i **zahtev za preispitivanje pravosnažne presude**, koji je stupio na mesto zahteva za zaštitu zakonitosti i može ga podneti isključivo republički javni tužilac (ne i stranka) protiv presude kojom je povređen zakon na štetu javnog interesa.
11. Zakon uvodi dva nova posebna postupka - postupak u potrošačkim sporovima i postupak za zaštitu kolektivnih prava i interesa građana.
12. Završnim odredbama Zakona propisano je da će se svi postupci započeti pre stupanja na snagu novog Zakona sprovesti po odredbama trenutno važećeg Zakona o parničnom postupku («Službeni glasnik RS» br. 125/04 i 111/09), osim u slučaju da je nakon stupanja na snagu novog Zakona presuda, odnosno rešenje kojim se okončava postupak ukinuto i predmet vraćen na ponovno suđenje, kada će se ponovni postupak sprovesti po odredbama novog Zakona.

Pored gore navedenih, Zakon sadrži i druge izmene donete pre svega u cilju usklađivanja domaćeg zakonodavstva sa evropskim standardima i stvaranja uslova za efikasniju procesno-pravnu zaštitu prava i interesa građana, čija je realizacija moguća samo uz potpunu i doslednu primenu zakonskih rešenja u praksi domaćih sudova.

Odricanje od odgovornosti: Tekst u prilogu šalje se kao opšte uputstvo i ne predstavlja pravni savet.

Copyright Cvetkovic, Skoko & Jovicic 2012.